

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tässä kuvattu Vision yleinen tavoitekuva on tavoittelemisen arvoinen, vaikkakin näin kirjattuna varsin abstrakti. Korkeakoulutuksen ja siihen osallistamisen merkitystä yhteiskunnan koheesion ja demokraattisen kehityksen vahvistajana voisi korostua.

Seuraavan lisäyksen (ISOIN KIRJAIMIN) voisi tehdä: "Sivistys, tutkittu tieto, SOVELTAVA TUTKIMUS ja korkeakoulutetut... "

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Tieteen, korkeakoulutuksen ja niitä harjoittavien toimijoiden vapauksien turvaaminen on tärkeä asia ja liittyy demokratian turvaamiseen. Saattaa olla, että läntisen maailman nykyinen vaihe ja sosiaalisen median & tekoälyn luoma faktan ja fiktion erottamishaaste ovat luoneet puitteen asian korostumiselle. Tutkittu tieto ja sille pohjaava asiantuntijuus yhteiskunnan kehittämisen keskeisenä toimintona voisi korostua enemmänkin ja sen varaan voisi tehdä hieman nykyistä konkreettisempia toimenpide-ehdotuksia esim. korkeakoulutuksen tuottaman tiedon jalkauttamisesta yhteiskuntaan ja päätöksentekoon.

Tärkeä, mutta kuitenkin yksityiskohta on Tieteellisten seurain valtuuskuntaa ja muita tiedeyhteisöjä koskevaa sääntelyä koskeva kirjaus; vaikuttaa hiukan eri kategoriatason asialta suhteessa muihin.

Merkittävän lähtökohta korkeakoulujen ja niissä toimivien autonominen ja toiminnan vapauden kannalta on järjestelmän ja kummakin korkeakoulumuodon vakaa ja selkeä toimintaympäristö.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Yleisellä tasolla tavoite - koulutus kuuluu kaikille - on keskeinen. Visio korostaa nuorten korkeakoulutusta. On kuitenkin hiukan rajoittavaa, että pienenevien ikäluokkien kysymystä ei tässä juurikaan arvioida, vaikka niitä jossain määrin käsitelläänkin muualla (maahanmuutto, aikuiskoulutus, maksullisuus/maksuttomuus, koko koulutusjärjestelmän tarkastelu, työelämätarpeiden ennakointi, teknologinen murros).

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Esitettyjen keinojen luettelo on pitkä ja osin jäsentymätön. Sujuvassa pääsyssä tullaan osittain pedagogisten ratkaisujen maailmaan (yhteiset periaatteet läsnä- ja etäopiskelulle), mikä olisi jätettävä korkeakoulujen harkintaan. Kohdassa ei juurikaan konkretisoidu asioita, joita ei olisi jo tunnistettu ja osin otettu käyttöönkin - opintosetelikoelun jatkot voivat toki tuottaa uutta. Osa esitetyistä toimenpiteistä on hyvin yleisiä (opiskeilijoiden hyvinvointi ja kiinnittyminen kk-yhteisöön; opetustyön arvostus; työelämäyhteydet) ja näyttäytyvät ennemmän visiotekstinä kuin toimenpiteinä. Jouston hakeminen polkuihin on hyvä toimenpide-ajatus; lyhyttutkinnot vaativat analyysin ja keskustelun mikä niiden paikka tutkintojärjestelmässä olisi ja miten ne suhteutuvat nykyisiin kk-tutkintoihin.

Tutkintonimikkeiden yhtenäistäminen on hyvä ja selkeyttävä toimenpide.

YAMK-tutkintojen vahvuus on, että ne tehdään pääosin työ- ja yrityseltä käsin ja hyödyttävät siten sekä opiskelijaa että yritystä/yhteisöä. Työelämälähtöisyys on niitä tärkeällä tavalla profiloiva ulottuvuus.

Tohtorikoulutuksen tavoitteellinen suorittamisaika on hyvä tavoite ja erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että lisättäisiin yhteistyötä tohtorikoulutuksen ja työ- ja yritys-elämän kesken.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Kuvatut, korkeakoulutuksen tuottamat asiat ovat aivan keskeisiä yhteiskunnan myönteisessä uudistamisessa. 60 % tavoitteen suhteen on kuitenkin tiedostettava mekaanisen ja tutkintokeskeisen ajattelun vaara: osaamistasoa on kyettävä nostamaan koko työikäisessä väestössä ja tunnistettava ammatillisen koulutuksen osaajien tarve ja kyky/mahdollisuudet korkeakoulututkintoon/osaamiseen myös nuori aikuinen - vaiheen jälkeen.

Kansainvälisen osaamisen ja osaajien sitouttaminen Suomeen on kasvun ja tuottavuuden ehdoton edellytys ja edellyttää todellista yhteiskuntasopimusta ja sitä heijastavan asenneilmapiirin vahvistamista. Tohtorikoulutuksen volyymi on saatava koskettamaan yrityksiä ja sitä kautta yritysten osaamisintensiivisyyttä, uudistumista ja tuottavuutta. Ehdottomasti tarvitaan innovaatioita ja erityisesti innovaatiota soveltavan tutkimuksen ja työ- ja yritys-elämän rajapinnassa.

Seuraavan lisäyksen voisi tehdä: "Uutta luova tieteellinen tutkimus ja taiteellinen toiminta SEKÄ SOVELTAVA TUTKIMUS ovat perusta, jolle koulutus..." "

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujen ja niiden yhteistyömuotojen profilointi korostuu kansainvälisen kilpailun sekä digitalisaation (yhteiset alustat ja palvelut) ja muun aika- ja paikkasidonnaisuutta vähentävän teknologisen kehityksen myötä; erikoistumisen toimenpide on siten hyvä, joskin kovin yleisen toteamuksen tasolla.

Suurteholaskennan ja datanhallinnan infran lisäpanotusten lisäksi on tunnistettava koulutuksen digitalisaatio, jossa kielimallipohjainen AI muuttaa maailmaa nopeasti ja siihen liittyvä osaaminen ja innovaatiot tulevat erottelamaan jo lähitulevaisuuden kehityksen voittajia ja häviäjiä.

Tohtorikoulutuksessa pitäisi lunastaa ammattikorkeakoulujen, joiden TKI vahvistuu koko ajan, ja YAMK-koulutettavien vahvasti työ- ja yritys-elämän tuottavuuteen kytkeytyvä potentiaali, joka vahvistasi myös alueiden elinvoimaa, erikoistumista ja uudistumista. Työelämälähtöisen

tohtorikoulutuksen malleille niin ammattikorkeakouluissa kuin korkeakoulukonserneissa tulisi tehdä tilaa ja siten uudistaa tohtorikoulutuksen agenda.

Otsikon "Korkeakoulut ovat vastuullisen kansainvälistymisen edelläkävijöitä" alle kootut toimenpiteet on koottu kovin holhiovassa hangessa, joka osin haastaa korkeakoulujen autonomiaa eikä täysin tunnista globaalia koulutusmarkkinaa ja siellä toimimisen markkinaehtoisia reunaehtoja. Tämä ei tarkoita toiminnan vastuullisuuden vähettelyä, mutta ajatus, että ylhäältä määrättäisiin koulutusohjelmiin liikkuvuus- ja kansainvälistymisosoita, kv-ohjelmiin vahvoja työelämäyhteistyä ym. voi näyttäytyä sävyttämään korkeakouluja ja niiden harkintakykyä ainakin osittain aliarvioivana.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Oikein hyvin muotoiltu. Rohkea uudistaminen nykyisten vahvuuksien pohjalta on oikea asenne, vanhasta hyvästä on pidettävä kiinni ja kuitenkin oltava rohkeutta tehdä tarvittavia uudistuksia - kunhan ne aidosti ovat tietoon pohjaavia innovatiivisia ratkaisumalleja, eivätkä organisaatorisia laatikkoleikkejä.

Euroopalaisen koulutus- ja tutkimusalueen korostus on erinomainen tilanteessa, jossa Eurooppa ja EU joutuvat asemoimaan itseään globaalissa kontekstissa.

Tutkimuksen ja koulutuksen kehityksen liittäminen yritysten ja työelämän yhteyteen on hyvä kokonaisvaltainen näkemys yhteiskunnan kehittämiseksi.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

On luonnollista että "rohkea uudistaminen" edellyttää "korkeakoulujärjestelmän uudistamistyön vision tavoitteiden saavuttamiseksi". Tämä edellyttää ennakkoluulotonta analyysia, organisatorisen näennäistehostamisen välttämistä ja hyvistä käytänteistä kiinni pitämistä & nopean teknologisen murroksen tarjoamien ulottuvuuksien tunnistamista. Mainitut korkeakoulukonsernit toimivat erilaisissa toimintaympäristöissä ja ovat erilaisia, mutta niillä on potentiaali toiminnan järjkevään tuottavuuden parantamiseen ja uusiin avauksiin. On kuitenkin tunnistettava, että niiden

muodostamassa kontekstissa toimivat sekä tiedekorkeakoulu että työelämäkorkeakoulu, joiden orientaatioissa ja kulttuurissa on merkittäviä ja hyödyllisiä eroja, mutta toki myös paljon yhteistä.

Kaksi viimeistä toimenpidettä käsittelevät menossa olevaa digitaalista transformaatiota, jossa on nähtävissä paradigma-tasoisien muutoksen ainekset. Siksi näiden toimenpiteiden merkitys korostuu sekä tuottavuuden että osaamisen uudistumisen näkökulmasta. On tärkeää tunnistaa ja myös kohdentaa rahoitusta korkeakoulutuksen yhteiseen digitaaliseen muutokseen, joka mahdollista erikoistumisen ja modernisoinnin sekä syvällisen osallistumisen osaamisen globaaliin työnjakoon. OKM on luontainen koordinaattori asiassa, mutta toimenpiteen mukaisesti korkeakoulujen aito osallistaminen ja omistajuus on välttämätöntä; roolit, vastuut ja yhteinen etenemismalli juuri tunnistetussa yhteisessä digitalisaatioissa on konkreettinen toimenpide.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Pitkäjänteisyys ja siihen liittyen vakaus ja ennakoitavuus ovat järjestelmätasolla tärkeitä elementtejä. Rohkeus ja uudistustarpeiden tunnistaminen edellyttävät näiden huomioimisen takia tietoon pohjaavat perustelut ja riittävän ajan esimerkiksi tutkintokoulutuksen pitkien kaarien takia.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Lähtökohtaisesti rahoitusmallin uudistamisen ajurit - laatu, vaikuttavuus, koulutustason nosto, T&K intensiivisyyden nosto, uudistuminen ja erikoistuminen - ovat oikeat.

Ei-julkisen rahoituksen tarve järjestelmälle on ilmeinen, ja sen suhteen valtiovallan/OKM:n on oltava mahdollistavassa roolissa ja samalla tunnistettava markkinaehtoisen toiminnan reunaehdot.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Koko koulutusjärjestelmän keskinäisriippuvuuden huomioon ottaminen.

Kansianvälisen toimintaympäristön ja digitalisoituvan maailman mahdollisuuksien huomioon ottaminen muutoinkin kuin "toivomuslauseina".

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

-

9. Muut kommentit

-

Saarikoski Vesa
Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Saarikoski Vesa
Jyväskylän ammattikorkeakoulu